

Memòria cooperativa | | Actualitzat el 20/09/2019 a les 08:00

A coop de consum al Solsonès

En plena transició, la cooperativa de consum del Solsonès va oferir una alternativa al comerç convencional | La creació d'una panificadora que abaratia el pa va confrontar-los amb el gremi de forners

Gent comprant al local de la cooperativa, ubicat al número 22 de la carretera de Torà | Marcel·lí Sala

«Una conjunció d'il·lusions». Així és com Marcel·lí Coromines, un dels impulsors de la cooperativa de consum del Solsonès i qui va ser-ne el primer president, explica les motivacions que els van dur, a ell i a un grup de gent de la comarca, la majoria vinculats a moviments d'esquerres, a engegar aquest projecte a Solsona. Era l'any 1979, durant l'anomenada transició democràtica: «Una etapa en la qual hi havia moltes motivacions per mirar de fer coses que poguessin millorar les condicions de vida de la gent». Malgrat la bona resposta que va tenir la iniciativa (va comptar amb més de 600 socis), no ho van tenir fàcil: toparien amb una dura oposició de comerciants i forners, que veien perillar els seus negocis degut als baixos preus que ofería la cooperativa.

Amb una activitat que va anar creixent des del primer moment, el local que inicialment acollia la botiga, ubicat a la carretera de Torà, de seguida va quedar petit. Amb tot, van trobar un espai molt més ampli a l'immoble que actualment acull l'oratori de la comunitat islàmica de Solsona, situat a pocs metres del primer. L'elevada inflació, iniciada arran de la crisi del petroli de 1973, explicaria bona part de l'èxit de la cooperativa: gent de les classes populars de Solsona hi va trobar una manera d'accedir als aliments a uns preus més ajustats. Va ser, sobretot, una botiga d'alimentació, però també s'hi van vendre altres productes com roba.

D'esquerra a dreta: Guillem Martínez, membre de la junta; Pere Solé, gerent i Josep Serra, treballador d'Amisol | Foto: Marcel·lí Sala

Aquest projecte cooperatiu -un dels pocs que va arrelar al Solsonès- va iniciar la seva activitat el 1979 i va esdevenir una de les entitats de la ciutat amb més persones associades. En un moment en el qual les grans superfícies començaven a acaparar comercialment Solsona -com passava a la resta de municipis de magnituds similars-, i els preus ja s'havien normalitzat, la cooperativa va tancar portes. Era el 1992 i la cooperativa afrontava un moment crucial: o feien el salt i apostaven per crear una gran superfície (havien emparaulat l'espai on avui s'hi ubica el Caprabo) o bé es veien absorbits pels nous hàbits comercials. La idea, sorgida durant la presidència de Jaume Fons, veí de Clariana, va generar massa vertigen: una aposta molt arriscada si es té en compte l'elevada inversió que hauria suposat.

Pagesos i gent d'esquerres

La majoria de gent que formava part del nucli impulsor provenien de moviments d'esquerres: «Des de l'anarquisme, passant pel PSUC i el PSOE», diu Coromines. Per tirar-la endavant, però, també va ser clau la implicació d'Unió de Pagesos. D'una banda, hi havia la voluntat de la cooperativa de comprar directament a productors locals i, de l'altra, els canvis sistèmics en els patrons de consum d'un món rural que ja havia accelerat el seu declivi: «A nivell de pagesia s'havia arribat a una situació en la qual, després de molts anys de canviar farina per pa, ja donaven realment poquíssim pa per molta farina», explica. De fet, un dels principals projectes de la cooperativa -i també dels més polèmics- va ser la creació d'una panificadora. Un projecte amb vocació social que va permetre reduir el preu d'un aliment bàsic com és el pa. L'obrador es va ubicar a Ardèvol, un petit nucli del municipi de Pinós, al Baix Solsonès. S'hi van arribar a produir gairebé un miler de quilos de pa al dia.

El segon i definitiu local de la cooperativa, on actualment s'hi ubica l'oratori de la comunitat islàmica | Foto: Marcel·lí Sala

El gremi de forners, enutjat

La panificadora d'Ardèvol va ser, doncs, un projecte nascut de la cooperativa de consum del Solsonès però que tenia una gestió independent. L'objectiu era abaratir el preu del pa i es va aconseguir fins al punt de rebaixar-lo gairebé a la meitat, segons explica Coromines. Amb una inversió important i un sistema d'elaboració molt avançat per l'època, la fabricació de pa es va convertir en tot un reclam per a la cooperativa, al mateix temps que a nivell econòmic funcionava bé: «El marge per a l'elaboració de pa era molt elevat: abaixant el preu a la meitat encara s'amortitzava una inversió com la de la panificadora», rebla l'expresident.

I és que la cooperativa venia molt pa: fins a un miler de quilos diaris en l'època de màxima producció. I això, lògicament, no va agradar als forners i pastissers de tota la vida. Els impulsors de la cooperativa i els gestors de la panificadora «van rebre tota mena d'amenaques en una reunió que hi va haver: des de cremar la panificadora i la furgoneta fins a amenaces de mort», diu Coromines. La pressió va comportar el tancament d'aquesta línia: les persones que es feien càrrec del pa van decidir apartar-se de la cooperativa i, tot i que van treballar un temps fent productes de pastisseria per a altres clients, van acabar plegant.

Pere Solé, el gerent de la cooperativa, al despatx | Foto: Marcel·lí Sala

Cinc mil pessetes de capital social

La cooperativa funcionava amb una sola aportació per part dels socis, que havien de posar 5.000 pessetes de capital social a l'inici i que eren reemborsables en cas de donar-se de baixa. Tot plegat va engruixir un fons que servia per sufragar les primeres compres i pagar despeses de mobiliari, entre d'altres. Els socis tenien descomptes en les compres de la botiga, si bé aquesta estava oberta al conjunt de la població, amb uns preus habitualment més ajustats que a la resta de comerços.

La junta s'encarregava de gestionar el dia a dia de la cooperativa, tot i que pel volum que va prendre, van optar per crear la figura de gerència. La plantilla comptava amb un parell més de treballadors i una persona provinent d'Amisol, una associació que treballa en l'àmbit de la discapacitat psíquica de Solsona i comarca, amb un dels primers contractes laborals d'inserció que hi va haver a la zona. A aquesta estructura cal afegir-hi el treball voluntari de col·laboradors, principalment membres de la junta. La feina principal, que desenvolupaven en un ambient distès en hores intenses de feina, eren els inventaris per fer els tancaments anuals. Així mateix, la mateixa gent de la junta anava a buscar la fruita «a Lleida, o a comprar pasta i llegums a Ponts, Artesa, Oliana... Ens acostàvem a tot arreu on sabíem que hi havia producció local per poder-hi tenir un tracte directe», explica.

Nevera i caixes de la cooperativa | Foto: Marcel·lí Sala

«Els quatre castells»: la contraofensiva dels botiguers

La venda directa, de fet, era un dels principals objectius de la cooperativa. «Estàvem en un moment amb molta il·lusió d'autogestió, per poder-nos administrar els nostres recursos i, una mica, l'eslògan era "Hem d'eliminar intermediaris"». Coromines diu que aquesta «va ser una frase i una proposta que va crear molta polèmica en el món dels botiguers a Solsona. Ens criticaven molt perquè pel fet d'eliminar intermediaris semblava que els assenyalàvem com a culpables de l'encariment dels preus». Segons expliquen els antics membres de la cooperativa, quatre dels principals botiguers solsonins van organitzar una contraofensiva i van crear una agrupació de quatre botigues: cadascú conservava el seu propi negoci, però tenien un local compartit on venien aquells productes que compraven conjuntament. La idea, però, que buscava replicar el model davant l'èxit de la cooperativa, no va tenir els resultats esperats i va acabar tancant poc després d'estrenar-se. Es deia Els quatre castells, però va tenir una vida relativament curta. A banda d'aquesta resposta organitzada, Coromines explica que van tenir dificultats per comptar amb els proveïdors de la zona «perquè hi havia botigues que els advertien que si ens venien a nosaltres els perdrien com a clients. Amb tot, vam anar a una empresa que justament era una multinacional francesa». Això els va suposar un «moment de conflicte», també per encaix amb els principis de la cooperativa. «L'única solució que vam trobar va ser comprar a Coaliment».

D'esquerra a dreta: Jaume Fons, Marcel·lí Coromines i Florenci Soler, exmembres de la junta; Dolors Moreno i Marcel·lí Sala, extreballadors | Foto: Dolors Pujols

Un supercoop supracomarcal

La història d'aquest projecte és una història compartida amb d'altres entitats similars d'arreu: van impulsar una cooperativa de segon grau anomenada Senya. Aplegava cooperatives de diverses comarques, entre les quals la Unió de Cooperadors de Súria, que ja comptava amb una dilatada trajectòria i va ser tot un referent per a l'entitat solsonina. També en van formar part la cooperativa Mútua de Pa i Queviures de Manlleu, l'Econòmica de Centelles, Consumidors del Noia, Productors Grup Vemsa de Torelló o La Vallesana de Granollers. També hi consten dues cooperatives anomenades La Progressiva, una de Parets del Vallès i l'altra de la Fuliola, i coop70, que aleshores tenia quatre delegacions: dues a Caldes de Montbui, una a Sant Feliu de Codines i l'altra a Barcelona.

La cooperativa de segon grau permetia fer compres conjuntes a determinats proveïdors i, d'aquesta manera, accentuar l'ajustament de preus. Entre totes les cooperatives editaven un catàleg d'ofertes comú -com el que trobem a qualsevol supermercat- que duia el nom de *Supercoop* i anunciava els descomptes que oferien les cooperatives agrupades. Jaume Fons va combinar durant un temps la presidència de l'agrupació solsonina amb la de la Senya.

Carros de compra apilats a la botiga | Foto: Marcel·lí Sala

No era la primera vegada que es treballava per la intercooperació: «Vam intentar fer alguna cosa similar a una central de compres amb les cooperatives de Manresa i Súria, però no va acabar d'arrelar», explica Fons.

La cooperativa de Solsona va ser activa en un moment de reeiximent del moviment cooperatiu després de l'etapa franquista. A partir del 1980, la Generalitat assumeix plenes competències en la matèria i això afavoreix la creació de les federacions de cooperatives. Des de la junta de l'entitat solsonina «vam prendre part activa en la discussió del model organitzatiu de la Federació de Cooperatives de Consum, llavors en construcció», explica Fons. «Vam baixar molt sovint a Barcelona des de comarques per aportar-hi el nostre punt de vista, amb esmenes i força propostes que van ser acceptades», recorda.

La Cooperativa de Consum del Solsonès

Ha d'assegurar:

- Una gestió democràtica i clara.
- Uns preus justos.
- Uns productes de primera qualitat.

Hi ho assegura perquè:

- 1.ª - Totes les decisions que afecten a la seva activitat i economia han d'ésser preses per acord de l'assemblea general dels socis. (Preus, productes, activitats, etc.).
- 2.ª - La participació directa del soci en la seva gestió, per mitjà de les assemblees, impedeix desviacions cap al negoci, l'especulació o el lucre personal.

La Cooperativa de Consum del Solsonès per ser una realitat:

- Necessita Socis.
- Però, socis que facin seva la finalitat de la Cooperativa i, participin a les assemblees activament.

Fullet informatiu i promocional de la cooperativa

Més enllà de la creació i consolidació d'un projecte col·lectiu en una comarca poc avesada a les estructures formals de cooperació, els impulsors de la cooperativa destaquen que la seva presència a la ciutat «va comportar una baixada dels preus a tots els nivells: vam aconseguir que les altres empreses de queviures i botiguers també reduïssin el marge de negoci i abaixessin els preus». Per a Coromines «aquesta va ser la gran aportació de la cooperativa».

La cooperativa de consum del Solsonès va tancar portes en un moment de canvis sistèmics i en els hàbits de compra. Tot i haver emparaulat l'ampli espai de la carretera de Torà que actualment acull un supermercat de la cadena Caprabo, finalment la incertesa d'haver d'assumir una inversió d'un nivell tan elevat els va tirar enrere. Per als seus responsables, un factor clau va ser el tancament de la branca de fabricació del pa. «Si això hagués continuat, molt probablement la cooperativa no hauria tancat», conclou.

Si no sou socis, també podeu
utilitzar aquest Val, en **una**
compra no superior a 5.000
pessetes a la nostra Coopera-
tiva.

Agraïem la vostra visita.

Val de descompte de la cooperativa per a les persones que no n'eren sòcies

Val de descompte de la Cooperativa Consum Solsonès per a les persones que no n'eren sòcies

**COOPERATIVA DE CONSUM
DEL SOLSONES**

SOCI N.º

NOM _____
ADREÇA _____
D. N. I. _____

El President, *El Secretari,*

N.º 24685 del Reg. Ofic. de Cooperatives

Carnet de soci de la cooperativa

Super Coop

LES COOPERATIVES DE CONSUM A FAVOR DELS CONSUMIDORS

Olives SERPIS 96 Farcides 450 grs.		Galetes MARBU 185 María Dorada 1 kg.	
Oli CARBONELL 289 D'oliva 1 litre.		Tonyina MASSO 136 Blanc 1/4 kg.	
Galetes GULLON 45 Torrades 400 grs.		Xocolata MILKA 89 Amb llet 150 grs.	
Pinya DELMONTE 134 3/4 kg.		Vermut MARTINI 359 Vermell o Blanc.	

VENDES D'ACORD AMB LES NORMES DE CADA COOPERATIVA

Portada del catàleg d'ofertes de la cooperativa de segon grau La Senya, que s'anunciava amb el nom de "Supercoop"

